

عوامل خطرآفرین و پیشگیری‌کننده از بزهکاری کودکان و نوجوانان از دیدگاه قضات، مددکاران اجتماعی و مدیران مدارس استان مازندران

مقدمه: بزهکاری اطفال و نوجوانان از اشکال انحرافات اجتماعی بوده و گسترش آن حیات اجتماعی را به خطر می‌اندازد. از این رو شناخت عوامل مؤثر در به خطر انداختن آنان در عرصه بزهکاری و سپس ارائه راهکارهای پیشگیرانه به‌ویژه از نگاه کارشناسان ضروری است.

روش: پژوهش حاضر از نوع پیمایش و از نظر هدف، کاربردی است. جامعه آماری پژوهش شامل مقامات قضایی، مدیران مدارس و مددکاران اجتماعی استان مازندران در سال ۱۳۹۹ هستند. مطابق با فرمول کوکران ۳۸۴ نفر به عنوان نمونه آماری در نظر گرفته و این تعداد با روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای انتخاب شدند. ابزار پژوهش، پرسشنامه محقق‌ساخته بوده است. از ۲۲ شهرستان استان مازندران، به صورت تصادفی منظم ۸ شهر انتخاب شده و از هر شهر ۵۰ نفر به صورت تصادفی برای پاسخگویی به پرسشنامه انتخاب شدند. برای تعیین شناخت نظرات نمونه موردبررسی و تعمیم نتایج به جامعه آماری از آماره‌های نخی‌دو و فریدمن استفاده شد.

یافته‌ها: از نگاه نمونه موردبررسی، وضعیت اقتصادی خانواده، نظارت و کنترل خانواده و الگوهای اخلاقی و تربیتی خانواده بر بزهکاری اطفال و نوجوانان مؤثر است. همچنین از نگاه آنان، کودکان و نوجوانان بیشترین گرایش به ارتکاب جرائم مربوط به عفت عمومی و هتک حیثیت رایانه‌ای و خشونت خیابانی است.

بحث: یافته‌های پژوهش حاضر بنیادها و فرضیه‌های بسیاری از نظریه‌های اجتماعی، روان‌شناختی، اقتصاد و جرم‌شناسی را در خصوص عوامل مؤثر بر جرم تأیید کرده است. همچنین رویکرد نوین «پیشگیری اجتماعی» از طریق وضع برنامه‌های اجتماعی کارآمد در زمینه‌های اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی و سیاسی موردتوجه است.

۱- آزاده کردی حاجی

دانشجوی دکتری حقوق کیفری و جرم‌شناسی، دانشکده علوم انسانی، واحد ساری، دانشگاه آزاد اسلامی، ساری.

۲- حسن حاجی تبار فیروزجائی

دکتر حقوق کیفری و جرم‌شناسی، دانشکده علوم انسانی، واحد قائمشهر، دانشگاه آزاد اسلامی، قائمشهر، ایران، (نویسنده مسئول).

< hajitabar@yahoo.com >

۳- کیومرث کلانتری

دکتر حقوق کیفری و جرم‌شناسی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه مازندران، بابلسر، ایران.

واژه‌های کلیدی:

اطفال، نوجوانان، بزهکاری، جرم، پیشگیری

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۰۶/۲۴

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۷/۲۸

Risk Factors and Prevention of Delinquency in Children and Adolescents on Perspectives of Judges, Social Workers and School Principals of Mazandaran Province

- ▶ **1. Azadeh Kordi Hji**
Ph.D. in Criminal Law and Criminology, Sari Branch, Faculty of Humanities, Islamic Azad University, Sari, Iran
- ▶ **2. Hasan Hajitabar Firozjaee**
Ph.D. in Criminal Law and Criminology, Department of Criminal Law and Criminology, Faculty of Humanities, Ghaemshahr Branch, Islamic Azad University, Ghaemshahr, Iran. (corresponding author)
< rasoulian.m@gmail.com >
- ▶ **3. Kiomars Kalantari**
Ph.D. in Criminal Law and Criminology, Department of Criminal Law and Criminology, Faculty of Law and Political Science, Mazandaran University, Babolsar, Iran

Key words:

Children, Adolescents, Delinquents, Crime, Prevention

Received: 2020/09/14

Accepted: 2021/10/20

Introduction: Juvenile delinquency is a form of social deviation and its spread endangers social life. Therefore, it is necessary to recognize the effective factors in endangering them in the field of crime and then provide preventive solutions, especially from the perspective of experts.

Method: The present research is of survey type and applied in terms of purpose. The statistical population of the study includes judicial officials, school principals, and social workers in Mazandaran province in 1399 (2020). According to Cochran's formula, 384 people were considered as a statistical sample, and this number was selected by cluster random sampling. The research instrument was a researcher-made questionnaire. From 22 cities of Mazandaran province, eight cities were randomly selected and 50 people from each city were randomly selected to answer the questionnaire. Khido and Friedman statistics were used to determine the knowledge of the sample views and generalize the results to the statistical population.

Findings: According to the sample, the economic situation of the family, family supervision and control, and family moral and educational patterns are effective on juvenile delinquency. In their view, children and adolescents are also most prone to committing crimes related to public decency and defamation in cyberspace, and street violence.

Discussion: The findings of the present study have confirmed the foundations and hypotheses of many social, psychological, economic, and criminological theories regarding the factors affecting crime. The new approach of "social prevention" is also considered through the establishment of effective social programs in the economic, cultural, social, and political fields.

Extended Abstract

Introduction: What explains the need for the attention of experts including sociologists, criminologists, psychologists, and relevant officials regarding delinquency and crime from the past to the present, is that juvenile delinquency is an unusual behavior and a form of social deviance, and its spread endangers social life. Therefore, recognizing the effective factors in endangering them in the field of crime and then providing the necessary and appropriate preventive solutions, especially from the perspective of experts, is necessary.

Method: The present study is a descriptive survey in terms of data collection method and applied in terms of purpose. The statistical population of the study includes judicial officials, school principals and social workers in Mazandaran province. According to Cochran's formula, 384 people were considered as a statistical sample, and this number was selected by cluster random sampling.

Findings: The results of Chi-square and Friedman tests showed that from the perspective of the sample, family economic status, family supervision and control, and family moral and educational patterns are effective on juvenile delinquency. According to them, children and adolescents have the highest tendency to commit crimes related to public decency and defamation in cyberspace, and also the highest crime rate of children and adolescents is related to street violence. Finally, the factors affecting the delinquency of children and adolescents in Mazandaran province from the perspective of the sample had a different priority and the type of education and family ethics was considered the most important variable affecting the dependent variable.

Discussion: The results showed that all six research hypotheses were confirmed and generalized to the statistical population. The first hypothesis stated that from the perspective of the sample, the economic situation of the family has a great impact on the delinquency of children and adolescents. Variable components of family economic status also have different prioritization in terms of impact. The result of this part of the study is consistent with the results of several studies. Regarding the second hypothesis and the principle of family supervision and control over

juvenile delinquency, several indicators have been mentioned in the research. The test of the third hypothesis showed that from the perspective of the sample, there is a relationship between family moral and educational patterns and delinquency of children and adolescents in Mazandaran province and this variable explains delinquency. The results also showed that from the perspective of the sample studied, the variables of moral and educational patterns of the family have different priorities in terms of affecting the delinquency variable. In the fourth hypothesis, it was concluded that from the point of view of the sample, child and adolescent users of cyberspace in Mazandaran province have a high tendency to commit crimes related to public decency and defamation. Variables such as “transcendence”, “high accessibility”, “interactivity”, “multimedia”, “fluidity”, “augmentation of reality” and “anonymity” have given a huge force to cyberspace (Ahmadi et al., 1396). Functionalist views, Giddens’ “unbridled world”, Habermas’ “public sphere”, Castells’ “virtual communication”, Katz and Blamer’s theory of “use and satisfaction”, Theodore Adreno’s theory of “cultural industries” and Injection Needle Theory or “magic bullets” explain the findings. In the fifth hypothesis, the test results showed that from the perspective of the sample, street violence is very prevalent among children and adolescents in Mazandaran province. In the latest research; Ahmadi et al. (2017) found that the variables of age, degree of traditionalism, religiosity, degree of sexuality, and cultural poverty had an impact on sexual harassment, and among them, the variable of cultural poverty in the field of cultural consumption had a greater effect on harassment. Bandura’s theory of social learning, Edwin Sutherland’s theory of “differential companionship”, Cohen’s theory of the “subculture of crime and perversion”, Coleman’s theory of “social capital”, Bruce Cohen’s theory of “moral culture”, Wolfgang and Fracotti (1967). Theory of Social Control by Albert Hunter and Harden (1997) and Hirsch (2001), Theory of Literature by Brown and Levinson, Theories of Vandalism, Theories of Bullying (Sutton (Mentality) (1999), Dodge (1989) Arsino and Lameris (2001)’s theory of “moral growth” and Nishna (2001)’s theory of “social domination” were used to explain the phenomenon of street violence. The sixth hypothesis of the study showed that according to the sample of the present study, the most important factor in delinquency of children and adolescents in Mazandaran province is the

variable of family upbringing and ethics, and in the next stage, family supervision and control and then family economy are mentioned. Also in the present study, delinquency prevention strategies from the perspective of the sample were discussed in the descriptive questions section. According to the views and opinions of judicial officials, social workers and school principals, the most important ways to prevent juvenile delinquency in order of priority were: fruitful leisure, vocational skills training and eliminating unemployment, behavioral skills training, proper family control, Control and role of government, familiarity and mastery of the family in cyberspace, proper nutrition and elimination of iron deficiency, greater control and functioning of the police, economic support, elimination of poverty and class distance, and control and role of school. The methods of crime prevention proposed by the sample can be included in the category of social prevention and its developmental and social forms.

Ethical Consideration

Authors' contributions

The authors contributed effectively to this article.

Funding

This article does not receive any financial support for its publication by any entity or organization.

Conflicts of interest

In the present study, the authors showed no conflict of interest.

Acknowledgments:

In this article, in addition to observing the principles of professional conduct, all rights related to the sources cited are respected and the references are carefully cited.

مقدمه

تعاریف موجود از بزهکاری^۱ اطفال و نوجوانان، از نظر معنا و مضمون، بسیار گسترده و متنوع بوده، اما دو تعریف رایج از این اصطلاح وجود دارد. نخست، تعریف قانونی که مطابق آن بزهکاران کودکان و نوجوانانی هستند که نظام عدالت جوانان^۲ بر آنها برچسب می‌زند و به عبارتی بزهکار، نوجوانی کوچک‌تر از ۱۸ ساله است که از قوانین کیفری عدول کرده یا مرتکب تخلفات منزلتی^۳ شده است و دوم، تعریف رفتاری و غیرقانونی که از این دیدگاه، بزهکاران جوانانی هستند که اصول و قوانین را زیر پا می‌گذارند؛ درحالی‌که ممکن است به‌طور رسمی چنین برچسبی بر آنها زده شود یا از آن مصون بمانند (علی‌وردی‌نیا و حسینی، ۲۰۱۷).

با توجه به وضعیت خاص اجتماعی - فرهنگی جامعه ایران، جرائم اطفال و نوجوانان در سه بخش - جرائم علیه اشخاص مانند اعمال منافی عفت و ایراد ضرب و جرح عمدی یا غیرعمدی، - جرائم علیه اموال مانند سرقت و خسارت زدن و خرابی و جرایم علیه نظم عمومی جامعه مانند اعتیاد به مواد مخدر، ولگردی و تکدی‌گری و جرائم منکراتی تقسیم می‌شود (شامبیاتی، ۲۰۱۴).

در ایران آمار و ارقام معتبری در مورد بزهکاری اطفال و نوجوانان وجود ندارد، اما آمارهای موجود رشد فزاینده آن را در سالهای اخیر نشان می‌دهند. گزارش سازمان زندانهای ایران نشان می‌دهد تعداد افراد زیر ۱۸ ساله‌ای که در خردادماه سالهای ۷۶،۷۷ و ۷۸ دستگیر شده‌اند و به زندان یا کانونهای اصلاح و تربیت تحویل شده‌اند به این ترتیب هستند: در خرداد سال ۷۶ جمعاً تعداد ۳۷۲۲ زیر ۱۸ سال دستگیر شدند که درصدی از آنان دختر بودند. در سال ۷۷، افراد دستگیر شده زیر ۱۸ سال ۳۸۹۴ نفر بود. مجتمع قضایی اطفال تهران در سال

1. delinquency
2. juvenile justice system
3. status offenses

۱۳۸۰، میزان جرائم زیر ۱۸ سال (ناظر به تشکیل پرونده‌های اتهامی و نه صرفاً محکومیت) را تعداد ۱۰۴۴۷ گزارش کرد که از بین آن، بیشترین فراوانی جرائم ارتكابی توسط نوجوانان مربوط به سرقت و انواع آن بود (شاملو، ۲۰۱۳).

بر مبنای گزارش سازمان زندانهای ایران، تعداد افراد زیر ۱۸ سال که دستگیر و به زندان و یا کانون ارجاع داده شدند، در خرداد ۱۳۸۷ حدود ۵۷۲۲ نفر، در خرداد ۱۳۸۸ حدود ۶۴۹۴ نفر و در خرداد ۱۳۸۹ حدود ۷۵۲۱ نفر بوده‌اند (کمال‌آبادی و همکاران، ۲۰۱۵). با دقت به آمار فزاینده بزهکاری، شناسایی عوامل مؤثر بر آن، به عنوان اولین و مهم‌ترین گام در بروز و تکرار آن است. لاک‌ساین^۱ نیز در این زمینه می‌نویسد: «بزهکاری یک میکروب اجتماعی است. این میکروب در محیطی که آمادگی پروراندن تبهکار را نداشته باشد بروز نکرده، جرمی اتفاق نمی‌افتد. بدین اعتبار، هر جامعه بزهکارانی دارد که شایسته همان جامعه هستند زیرا محیط اجتماعی بر اثر عوامل مختلف در فرد اثر کرده او را به ارتكاب جرم می‌کشاند» (معصومی و نقشبند، ۲۰۱۵).

در ضرورت انجام پژوهش حاضر می‌توان گفت؛ بزهکاری به روشهای گوناگونی سنجیده و اندازه‌گیری می‌شود. در پژوهشهای متکی بر داده‌های خوداظهاری، متغیر بزهکاری را از دو راه ارزیابی و اندازه‌گیری می‌کنند: تخلفات گذشته و فرافکنیهای آتی. هرکدام از این دو روش خوداظهاری، نقاط قوت و ضعف مخصوص به خود را دارند. احتمالاً گزارشهای پاسخگویان از رفتار مجرمانه، با اشتباهاتی روبه‌رو می‌شوند که فراموشی، ناچیزانگاری، اکراه در افشای رفتارهای زمینه‌ساز پیگرد قانونی یا اطلاعاتی منجر به صدور احضاریه و گاهی مبالغه در پاره‌ای از رفتارها، شامل این موارد هستند؛ اما دقیقاً به همین شیوه، ممکن است پاسخگویان از بیان فرافکنیهای تخلفات آینده‌نگر به دلیل دلالتهای احتمالی آنها بر خودانگاره خود امتناع کنند یا درباره آنها مبالغه کنند (علیوردی‌نیا و حسنی، ۲۰۱۴).

1. Lacasine

از آنجاکه اکثر پژوهش‌های مرتبط با بزهکاری به اطفال و نوجوانان کانونهای اصلاح و تربیت (گذشته‌نگر) و یا به سنجش گرایش (فراکنی) آنان در خصوص رفتارهای انحرافی پرداختند، لذا در پژوهش حاضر اهتمام شد تا به بررسی دیدگاه سه گروه شغلی که با کودکان و نوجوانان و با روحیات و عناصر رفتاری آنان در ارتباط بوده و از سوی دیگر با بروز اشکال بزهکاری در آنان درگیر هستند، پرداخته شود.

در این راستا به بررسی مهم‌ترین عوامل مؤثر بر بزهکاری اطفال و نوجوانان، یعنی پایگاه و شرایط اقتصادی، اجتماعی و روانی خانواده بر پدیده بزهکاری فرزندان و همچنین به بررسی دو شاخص از انحراف اجتماعی اطفال و نوجوانان یعنی اعمال منفی عفت در فضای مجازی و همچنین خشونت خیابانی و چگونگی شیوع و پیشگیری آنها از دیدگاه سه قشر شغلی منتخب در قالب فرضیه‌های ذیل پرداخته شد.

- وضعیت اقتصادی خانواده بر بزهکاری اطفال و نوجوانان تأثیرگذار است.
- نظارت و کنترل خانواده بر بزهکاری کودکان و نوجوانان تأثیرگذار است.
- الگوهای اخلاقی و تربیتی خانواده بر بزهکاری کودکان و نوجوانان تأثیرگذار است.
- بین کاربری کودک و نوجوان از فضای مجازی و گرایش به ارتکاب جرایم مربوط به عفت عمومی و هتک حیثیت در فضای مجازی رابطه وجود دارد.
- بیشترین آمار بزهکاری کودکان و نوجوانان مربوط به جرم خشونت خیابانی است.
- عوامل تأثیرگذار بر بزهکاری کودکان و نوجوانان در استان مازندران از نگاه نمونه موردبررسی از اولویت متفاوتی برخوردارند.

پیشینه تجربی

بزهکاری در کودکان و نوجوانان هرچند می‌تواند به عوامل بسیار، از جمله مشکلات فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و غیره وابسته باشد، اما از نگاه بسیاری از پژوهشگران، در گام

نخست این خانواده است که کودک را به مسیر صحیح هدایت می کند یا بستر گناه و جرم و انحراف را برای او مهیا می کند (غفاری و مرادی، ۲۰۱۵). در این زمینه عوامل خانوادگی متنوعی مورد توجه پژوهشگران قرار گرفته اند.

تحقیقات تجربی ناظمی و دلاوری (۲۰۱۹)، غلامی و همکاران (۲۰۱۹)، احمدی سرتختی و همکاران (۲۰۱۸)، غفاری و مرادی (۲۰۱۵)، رحمانی و همکاران (۲۰۱۷)، غلامی رزینی و همکاران (۲۰۱۹)، احمدی و همکاران (۲۰۱۳)، وانگ^۱ و همکاران (۲۰۱۳) زیونگ و هانگ^۲ (۲۰۱۱)، راسی نابالان و نارایان^۳ (۲۰۱۷)، ویلیامز و اسمالز^۴ (۲۰۱۵)، تیلتون^۵ و همکاران (۲۰۱۳)، آلبوکردی^۶ و همکاران (۲۰۱۲)، استرونین^۷ و همکاران (۲۰۱۳)، الیزا^۸ (۲۰۱۸)، پارکز^۹ (۲۰۱۳)، سینگ و کیران^{۱۰} (۲۰۱۴)، سوگار^{۱۱} (۲۰۱۷)، ونگ^{۱۲} (۲۰۱۷)، کاکونزی^{۱۳} (۲۰۱۹) و ملدروم^{۱۴} و همکاران (۲۰۱۶) تأییدکننده نقش تربیتی و کنترلی خانواده بر بزهکاری فرزندان هستند.

از نگاه بسیاری از نظریه پردازان، وضعیت اقتصادی - اجتماعی (پایگاهی) خانواده به عنوان یک عامل محوری در تبیین بزهکاری فرزندان در نظر گرفته می شود. پژوهشهای تجربی فاطمی و همکاران (۲۰۱۵)، میرخلیلی و همکاران (۲۰۱۷)، میلانی و عبدی (۲۰۱۵)، فرمهین و علی بابایی (۱۳۹۵)، غلامی فر (۱۳۹۵)، قریشی و همکاران (۲۰۱۶)، عباسی نژاد (۲۰۱۱)، عباسی فلاح و همکاران (۲۰۱۷)، غلامی رزینی و همکاران (۲۰۱۹)، یحوی و همکاران (۲۰۱۸)، خان^{۱۵} و همکاران (۲۰۱۵)، میشرای و بیسوال^{۱۶} (۲۰۱۹) و لو^{۱۷} و همکاران (۲۰۱۲) در این زمینه انجام گرفته است. و البته در کنار خانواده، نقش نهادهای مذهبی، دولت

1. Wang	2. Xiong and Haung	3. Rathinabalan and Naaraayan
4. Williams and Smalls	5. Tilton	6. Alboukordi
7. Strunin	8. Eliza	9. Parks
10. Singh and Kiran	11. Sogar	12. Wong
13. Kakonzi	14. Meldrum	15. Khan
16. Mishra and Biswal	17. Low	

و به خصوص رسانه‌های جمعی نیز از این قاعده مستثنی نیستند.

مرادی (۲۰۱۹)، جمالی و همکاران (۲۰۱۷)، سورانی و رستمی (۲۰۱۷)، حاجی‌ده‌آبادی و سلیمی (۲۰۱۸)، نوراحمدی و لرکجوری (۲۰۱۷)، حیدری و شیرانی (۲۰۱۷)، انصاری پور و فرمانی (۲۰۱۹)، احمدی و همکاران (۲۰۱۷)، رویگ‌راک^۱ و همکاران (۲۰۱۷)، پاچاک^۲ (۲۰۱۷)، کاماروا^۳ (۲۰۱۲)، موانگی^۴ و همکاران (۲۰۱۹)، راکون^۵ (۲۰۱۸)، چوی^۶ و همکاران (۲۰۱۷) به نقش رسانه‌های جمعی و فضای مجازی در بزهکاری پرداختند.

از سوی دیگر، بررسی رفتارهای بزهکارانه از نظر پیامدهایی که برای زندگی، سلامتی و رشد روانی و اجتماعی نوجوان به همراه می‌آورد دارای اهمیت است. برخی از این پیامدها عبارت است از: بیماریهای روانی مانند افسردگی (مانیاداکی و کاکوروس^۷؛ ۲۰۱۱، حیدری سورشجانی و همکاران؛ ۲۰۱۲)، خودکشی، خودآزاری و خودجرحی (شان^۸ و همکاران؛ ۲۰۱۲، بورسچمان^۹ و همکاران؛ ۲۰۱۴)، ایدز و بیماریهای جنسی (بلنکو^{۱۰} و همکاران؛ ۲۰۰۹، کوتچیگ^{۱۱} و دیگران؛ ۲۰۰۱، بهرامی؛ ۲۰۱۱)، انگیزه پایین تحصیلی و شکست تحصیلی (مانیاداکی و کاکوروس^{۱۲}؛ ۲۰۱۱، وانگ^{۱۳} و همکاران، ۲۰۰۵).

آنچه از بررسی پژوهشهای انجام گرفته به دست آمد بیانگر این مطلب است که عوامل خرد و کلان اجتماعی، از نگاه خاص خانواده گرفته تا اهمیت کودکان و نوجوانان در رسانه‌های جمعی که نشان از تلاش دولت در حفظ این سرمایه عظیم انسانی دارد، به عنوان زمینه‌های سقوط و یا صعود این قشر از جامعه در نظر گرفته می‌شود.

1. Ruigrok

4. Mwangi

7. Maniadaki and Kakouros

10. Belenko

13. Wang

2. Pathak

5. Rokven

8. Swahn

11. Kotchick

3. Komarova

6. Choi

9. Borschmann

12. Maniadaki and Kakouros

مبانی نظری

جیمز مک گوایر^۱ پنج سطح توصیف را برای رفتار مجرمانه معرفی کرده است. ۱- سطح اول که در آن، جرم و بزهکاری محصول غیرقابل اجتناب زندگی انسانها در کنار هم و ناشی از فشار شرایط اجتماعی و اقتصادی است. نظریه تضاد^۲، نظریه احساس فشار^۳، نظریه‌های کنترل اجتماعی^۴ و نظریه فشار در این سطح قرار دارند. ۲- سطح دوم از نظریه‌های جرم‌شناسی مدعی است که بزهکاران در انتخاب محل بزهکاری خود به دنبال کم‌خطرترین و مناسب‌ترین فرصتها و شرایط مکانی برای ارتکاب عمل مجرمانه هستند. نظریه جرم‌شناسی محیطی کلیفورد شاو^۵ و هنری مککی^۶، نظریه فضای شهری لویس ورث^۷ و نظریه فرصت افتراقی^۸ ریچارد کلوارد و اوهلین مصداق این ادعا هستند (ابوالمعالی، ۲۰۱۴).

۳- در سطح سوم بر فرآیند جامعه‌پذیری و اثرات گروه‌های کوچک‌تر مانند خانواده یا گروه‌های همسال تمرکز می‌شود. نظریه همنشینی افتراقی ادوین ساترلند^۹، نظریه‌های خرده‌فرهنگ بزهکاری، نظریه «پسران بزهکار» آلبرت کوهن^{۱۰} (۱۹۵۵)، نظریه «ختی‌سازی» ماتزا^{۱۱} (۱۹۶۴)، نظریه «فرهنگ طبقه پایین» والتر میلر^{۱۲} (۱۹۸۵) و نظریه یادگیری اجتماعی بندورا^{۱۳} (۱۹۶۵) در این مقوله می‌گنجد (ابوالمعالی، ۲۰۱۴).

۴- هدف از سطح چهارم تحلیل و بررسی انواع جرم، اهداف جرم و تغییرات آن در طی زمان است و تمرکز توصیف (واحد‌های تحلیل) آن، اعمال و وقایع مجرمانه است (ابوالمعالی، ۲۰۱۴). مطابق نظریه «فعالیت روزمره» لورنس کوهن و مارکوس فلسن^{۱۴}، جرم شکارگرانه هنگامی ارتکاب می‌یابد که بزهکار احتمالی و آماج مناسب جرم، در زمان و مکان واحدی با هم مواجه شده و محافظانی که قادر به پیشگیری یا کنترل آن هستند (رسمی یا غیر

1. McGuire	2. Conflict theories	3. Strain theory
4. Socialcontrol theory	5. Shaw	6. McKay
7. Worth	8. differential of T	9. Sutherland Differential Association
10. Cohen	11. Metza neutralization theory	12. Miler
13. Bandura	14. Felson	

رسمی)، در آن لحظه حضور نداشته باشند (کلارک و اک، ۲۰۰۷؛ ۷۱). این نظریه با تحلیل لحظه مواجهه بزهکار بالقوه با موقعیت جرم، «نظام تصمیم‌گیری بزهکار بالقوه» را بررسی می‌کند (مقیمی، ۲۰۱۷).

۵- در سطح پنجم به بررسی انواع رفتارهای فردی و عوامل روان‌شناختی و درون فردی مانند افکار، احساسات و نگرشها پرداخته می‌شود. البته به معنای نادیده گرفتن تعیین‌کننده‌های محیطی نیست. ریشه دیدگاههای فردگرایانه احتمالاً به طرح لومبروزو^۱ و شلدون^۲ و نظریه ساختار بدنی آنان در تبیین جرم برمی‌گردد (ابوالمعالی، ۲۰۱۴).

سطوح نظری مطرح‌شده، قرائت کلی از نظریه‌های جرم و بزهکاری هستند. از آنجاکه در پژوهش حاضر از نگاه کل‌گرایانه به بیان عوامل مؤثر بر بزهکاری اطفال و نوجوانان پرداخته شده است، لذا نظریه‌های مرتبط و تبیین‌کننده، در تفسیر فرضیه‌های ارائه‌شده به کار گرفته شدند.

روش

پژوهش حاضر از نظر روش گردآوری داده‌ها توصیفی از نوع زمینه‌یابی (پیمایش) و از نظر هدف، کاربردی و از نظر زمان مقطعی است. جامعه آماری شامل مقامات قضایی، مدیران مدارس و مددکاران اجتماعی استان مازندران بودند. با توجه به جاری بودن جامعه آماری در استان و عدم دسترسی به تعداد کل جامعه آماری، برای محاسبه حجم نمونه از فرمول کوکران با جامعه نامعلوم استفاده شد که مطابق با آن ۳۸۴ نفر به عنوان نمونه آماری برآورد شدند. برای حصول اطمینان از دریافت پرسشنامه‌های کامل، این تعداد به ۴۰۰ نفر افزایش یافت. این تعداد با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای تصادفی، انتخاب شدند. به این صورت که از ۲۲ شهرستان استان مازندران، به صورت تصادفی منظم، هشت شهر انتخاب شده و از هر

1. Lombroso
2. Sheldon

شهر نیز در مجموع ۵۰ نفر به صورت تصادفی، با تهیه لیست مدیران، قضات و مددکاران از سازمانها و نهادهای مربوطه و با در اختیار داشتن اسامی دارندگان این سه شغل (به صورت متداخل و نه مجزا)، برگزیده شدند.

اطلاعات موردنیاز پژوهش از طریق پرسشنامه محقق‌ساخته گردآوری شده است. پرسشنامه مذکور حاوی ۳۱ پرسش لیکرتی پنج‌گزینه‌ای (خیلی کم=۱ تا خیلی زیاد=۵) در قالب پنج متغیر اقتصاد خانواده (چهار گویه)، کنترل و نظارت خانواده (پنج گویه)، الگوهای اخلاقی و تربیتی خانواده (دوازده گویه)، اعمال منفی عفت عمومی و هتک حرمت از سوی کاربران فضای مجازی (پنج گویه) و خشونت خیابانی (پنج گویه) بوده و برای شناخت بهتر و ارائه پاسخهای اکتشافی، پنج پرسش تشریحی (باز) را نیز شامل شد. برای تحلیل داده‌ها از آزمون خی دو و فریدمن استفاده شد. داده‌ها با نرم‌افزار SPSS23 تحلیل شدند. برای تعیین روایی صوری و محتوایی پرسشنامه در جامعه آماری موردبررسی، پرسشنامه‌ها در اختیار چهار تن از کارشناسان، متخصصان و صاحب‌نظران با درجه دکتری جامعه‌شناسی، روانشناسی و حقوق جزا و جرم‌شناسی قرار گرفت که با استفاده از نقطه نظرات آنان، روایی پرسشنامه‌ها تأیید شد.

همچنین، از آنجاکه ارتباط بین ابزار سنجش (شاخصها) با پارچوب نظری نیز رعایت شده و ابزار تحقیق با پیش‌فرضهای نظری رابطه دارد، می‌توان گفت از اعتبار سازه‌ای نیز برخوردار است. در این پژوهش برای سنجش پایایی ابزار سنجش از آزمون آلفای کرونباخ استفاده شده است. بدین منظور ابتدا یک نمونه اولیه شامل ۳۰ پرسشنامه، پیش‌آزمون شد و سپس با استفاده از داده‌های به‌دست آمده از این پرسشنامه‌ها میزان ضریب پایایی با روش آلفای کرونباخ برای این ابزار محاسبه شد. در آزمون مجدد با حذف برخی سؤاها میزان آلفای کرونباخ پرسشنامه کل و همچنین مؤلفه‌های آن، به حد قابل قبولی رسید ($\alpha > 0.70$).

یافته‌ها

الف) توصیف متغیرهای جمعیت‌شناختی

در این بخش یافته‌های جمعیت‌شناختی متغیرها و همچنین نتایج حاصل از آزمون فرضیات آورده شده است. با حذف پرسشنامه‌های ناقص، درنهایت ۳۸۷ پرسشنامه موردبررسی قرار گرفتند. مطابق با یافته‌های توصیفی بیشترین رده سنی نمونه آماری، مربوط به گروه سنی ۴۵-۵۵ ساله است و مردان در نمونه آماری مورد مطالعه درصد بالاتری را به خود اختصاص داده‌اند. بیشترین درصد نمونه آماری سابقه خدمت بیشتر از ۲۰ سال را عنوان کردند. همچنین ۴۰/۶ درصد از پاسخگویان را مدیران مدرسه، ۳۹/۸ درصد از پاسخگویان را مددکاران اجتماعی و ۱۹/۶ درصد آنان را مقامات قضایی تشکیل دادند.

ب) توصیف متغیرهای اصلی

جدول (۱) توصیف متغیرهای تحقیق برحسب شاخصهای آماری به تفکیک گروههای موردبررسی

مددکاران		مدیران مدارس		مقامات قضایی		گروهها
SD	M	SD	M	SD	M	متغیر
۳/۵۸	۱۴/۹۴	۵/۸۴	۱۵/۷۴	۱/۵۸	۱۴/۹۰	اقتصاد خانواده
۲/۷۰	۱۴/۶۱	۹/۱۹	۱۷/۰۷	۳/۰۱	۱۸/۰۱	نظارت و کنترل خانواده
۵/۱۱	۴۷/۹۳	۴/۷۳	۴۳/۶۵	۵/۵۶	۴۸/۶۹	تربیت و اخلاق خانواده
۲/۰۵	۱۸/۱۳	۱/۹۸	۱۷/۷۴	۱/۹۶	۱۸/۳۹	هتک حرمت در فضای مجازی
۱/۶۱	۱۴/۴۴	۱/۵۵	۱۵/۱۸	۱/۴۷	۱۴/۵۶	خشونت خیابانی

طبق یافته‌ها در دیدگاه مدیران مدارس نسبت به دو گروه شغلی دیگر، عامل اقتصاد خانواده میانگین بالاتری را از خود نشان داد. متغیر نوع تربیت و اخلاق خانواده در دیدگاه گروه شغلی مقامات قضایی بیشترین میانگین را دارا بود. همچنین متغیر هتک حرمت در

فضای مجازی در دیدگاه مقامات قضایی و متغیر خشونت خیابانی در دیدگاه مدیران مدارس به عنوان بیشترین نوع ارتکاب بزهکاری کودکان و نوجوانان گزارش شدند.

ج) بررسی توصیفی سؤالهای تشریحی

جدول (۲) بررسی توصیفی سؤالهای تشریحی

سؤال	پاسخ	f (%)
مهم‌ترین عوامل خطر ساز بزهکاری کودکان و نوجوانان در استان مازندران چیست؟	محیط خانواده	۹۱ (۵/۲۳)
کودکان و نوجوانان استان مازندران بیشتر به کدام نوع از بزهکاری گرایش دارند؟	مصرف موادمخدر	۹۰ (۳/۲۳)
کدام شرایط محیط خانواده می‌تواند در بزهکاری کودکان و نوجوانان مؤثر باشد؟	روابط غیرصمیمانه	۸۲ (۲/۲۱)
شایع‌ترین نوع جرائم ارتكابی در فضای مجازی کاربران کودک و نوجوان کدام است؟	انتشار تصاویر و فیلمهای مبتذل	۹۰ (۳/۲۳)
مهم‌ترین راهکار پیشگیری از بزهکاری کودکان و نوجوانان در استان مازندران کدام است؟	اوقات فراغت پربار	۶۱ (۱/۱۵)

بدین منظور که پاسخگویان تمام عقاید خود را بدون هیچ محدودیتی ارائه دهند از پرسشهای تشریحی نیز استفاده شد. یافته‌های جدول ۲ بیانگر آن‌اند که از دیدگاه نمونه مورد بررسی؛ محیط خانواده مهم‌ترین عامل خطر ساز بزهکاری بوده و مهم‌ترین عامل خانوادگی مؤثر بر بزهکاری را روابط غیرصمیمانه در محیط خانواده گزارش کرده‌اند.

مصرف موادمخدر را مهم‌ترین نوع بزهکاری اطفال و نوجوانان در استان مازندران معرفی کرده و شایع‌ترین نوع جرائم ارتكابی در فضای مجازی توسط آنان را انتشار تصاویر و فیلمهای مبتذل دانستند. مهم‌ترین راهکار پیشگیری از بزهکاری کودکان و نوجوانان نیز اوقات فراغت پربار بوده است.

د) یافته‌های مرتبط با فرضیه‌ها

جدول (۳) جدول نمرات مشاهده‌شده و مورد انتظار

خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم	گزینه متغیر	
۱۲۰	۱۴۰	۱۰۹	۱۸	۰	مشاهده‌شده	وضعیت اقتصادی خانواده
۹۶/۸	۹۶/۸	۹۶/۸	۹۶/۸	۹۶/۸	مورد انتظار	
۲۳/۲	۴۳/۲	۱۲/۲	-۷۸/۸	-۹۶/۸	باقیمانده	
۵۶	۱۵۳	۱۴۲	۳۶	۰	مشاهده‌شده	نظارت و کنترل خانواده
۹۶/۸	۹۶/۸	۹۶/۸	۹۶/۸	۹۶/۸	مورد انتظار	
-۴۰/۸	۵۶/۲	۴۵/۲	-۶۰/۸	-۹۶/۸	باقیمانده	
۹۲	۱۷۰	۱۲۷	۲۸	۰	مشاهده‌شده	الگوهای اخلاقی و تربیتی خانواده
۷۷/۴	۷۷/۴	۷۷/۴	۷۷/۴	۷۷/۴	مورد انتظار	
۱۵/۶	۹۲/۶	۴۹/۶	-۴۹/۴	-۷۷/۴	باقیمانده	
۶۰	۱۷۰	۱۲۶	۲۸	۰	مشاهده‌شده	جرایم مربوط به عفت عمومی و هتک حیثیت در فضای مجازی
۹۶	۹۶	۹۶	۹۶	۰	مورد انتظار	
-۳۶	۷۴	۳۰	-۶۸	-۹۶	باقیمانده	
۴۵	۱۴۴	۱۳۰	۶۵	۰	مشاهده‌شده	خسونت خیابانی
۹۶	۹۶	۹۶	۹۶	۹۶	مورد انتظار	
-۵۱	۴۸	۳۴	-۳۱	-۹۶	باقیمانده	

جدول ۳ بیانگر فراوانی مشاهده‌شده و مورد انتظار برای آزمون پنج فرضیه اول است. فراوانی مورد انتظار برای متغیر وضعیت اقتصادی خانواده برای همه گزینه‌ها $96/8$ در نظر گرفته شده است. فراوانی مشاهده‌شده در مقوله‌های زیاد و خیلی زیاد بیشتر از فراوانی مورد انتظار بوده است ($96/8 < 120$ و 140) و نشان‌دهنده تأثیرگذار بودن وضعیت اقتصادی خانواده بر بزهکاری کودکان و نوجوانان از نظر نمونه موردبررسی است.

در خصوص متغیر نظارت و کنترل خانواده، مطابق با ارقام جدول؛ فراوانی مشاهده‌شده در مقوله‌های متوسط و زیاد بیشتر از فراوانی مورد انتظار بوده است ($96/8 < 142$ و 153) و نشانگر آن است که از دیدگاه نمونه موردبررسی، نظارت و کنترل خانواده بر بزهکاری کودکان و نوجوانان مؤثر است.

ارقام جدول فوق بیانگر آن‌اند فراوانی مشاهده‌شده در مورد متغیر الگوهای اخلاقی و تربیتی خانواده، در مقوله‌های زیاد و خیلی زیاد بیشتر از فراوانی مورد انتظار بوده است ($96/8 < 92$ و 170)؛ بنابراین از دیدگاه نمونه موردبررسی الگوهای اخلاقی و تربیتی خانواده بر بزهکاری کودکان و نوجوانان به میزان زیادی مؤثر است.

همچنین مطابق با ارقام جدول، از دیدگاه پاسخگویان، کودکان و نوجوانان استان مازندران به میزان متوسط و زیادی گرایش به ارتکاب جرایم مربوط به عفت عمومی و هتک حیثیت در فضای مجازی در فضای مجازی دارند ($96 < 126$ و 170).

با توجه به باقی‌مانده مثبت متغیر خشونت خیابانی در گزینه‌های متوسط و زیاد ($96 < 130$ و 144) می‌توان نتیجه گرفت که از دیدگاه نمونه موردبررسی، خشونت خیابانی جزو اشکال رایج بزهکاری در کودکان و نوجوانان استان مازندران است.

جدول (۴) آزمون خی دو (مربع کای)

P	df	χ^2	متغیر
۰۰/۰	۹	۸۰/۲	وضعیت اقتصادی خانواده
۰۰/۰	۱۳	۸۹/۱	نظارت و کنترل خانواده
۰۰/۰	۲۴	۲۲/۲	الگوهای اخلاقی و تربیتی خانواده
۰۰/۰	۱۰	۹۹/۱	جرائم مربوط به عفت عمومی و هتک حیثیت در فضای مجازی
۰۰/۰	۴	۸/۷۸	خشونت خیابانی

مقدار خی دو متغیر وضعیت اقتصادی خانواده برابر با $۲/۸$ با و سطح معنی داری ($P < ۰/۰۵$)، نشانگر آن است که بین فراوانی مشاهده شده با آنچه انتظار داریم تفاوت معنی داری وجود داشته و فرضیه نخست مبنی بر تأثیرگذار بودن وضعیت اقتصادی خانواده بر بزهکاری کودکان و نوجوانان در جامعه آماری تأیید شده است.

در خصوص متغیر نظارت و کنترل خانواده؛ سطح معنی داری آزمون فوق ($P < ۰/۰۵$) بیان می کند که بین فراوانی مشاهده شده در نگاه جمعیت نمونه با آنچه انتظار داریم تفاوت معنی داری وجود دارد که نشانگر تأیید فرضیه دوم است. بدین ترتیب نظارت و کنترل خانواده بر بزهکاری کودکان و نوجوانان تأثیرگذار است.

مقادیر آزمون خی دو متغیر الگوهای اخلاقی و تربیتی خانواده در جدول فوق ($P < ۰/۰۵$)، $\chi^2 = ۲۲/۲$ ، $df = ۲۴$ بیانگر آن است که تفاوت میان فراوانی مشاهده شده و فراوانی مورد انتظار معنی دار است و فرضیه سوم نیز تأیید می شود. در نتیجه می توان گفت الگوهای اخلاقی و تربیتی خانواده بر بزهکاری کودکان و نوجوانان تأثیرگذار است.

نتیجه آزمون خی دو در متغیر جرائم مربوط به عفت عمومی و هتک حیثیت در فضای مجازی ($P < ۰/۰۵$) نشان داد که تفاوت میان فراوانی مشاهده شده و فراوانی مورد انتظار معنادار و این یافته قابل تعمیم به جامعه آماری است. بدین سان مطابق با فرضیه چهارم؛ بین

کاربری کودک و نوجوان از فضای مجازی و گرایش به ارتکاب جرایم مربوط به عفت عمومی و هتک حیثیت در فضای مجازی رابطه وجود دارد.

در ادامه، جدول فوق بیانگر آن است که از نگاه نمونه موردبررسی، شیوع متغیر خشونت خیابانی در کودکان و نوجوانان استان مازندران معنی‌دار بوده ($P < 0/05$) و این نتیجه قابل‌تعمیم به جامعه آماری بوده است. بدین ترتیب مطابق با فرضیه پنجم؛ بیشترین آمار بزهکاری کودکان و نوجوانان مربوط به جرم خشونت خیابانی است.

جدول (۵) نتایج آزمون فریدمن

متغیر	n	χ^2	df	p
وضعیت اقتصادی خانواده	۳۷۶	۵/۹۲	۳	۰۰/۰
نظارت و کنترل خانواده	۳۸۲	۶/۶۴	۴	۰۰/۰
الگوهای اخلاقی و تربیتی خانواده	۳۷۴	۱۰/۷۷	۱۲	۰۰/۰
جرایم مربوط به عفت عمومی و هتک حیثیت در فضای مجازی	۳۷۳	۷/۱۰۶	۴	۰۰/۰
خشونت خیابانی	۳۸۴	۹/۲۸۱	۴	۰۰/۰

سطح معنی‌داری آزمون فریدمن در خصوص متغیر وضعیت اقتصادی خانواده ($\chi^2 = 92/5, df = 3, P > 0/05$) نشان داد که تفاوت معنی‌داری از اولویت‌بندی شاخصهای اقتصادی مؤثر بر بزهکاری اطفال و نوجوان از سوی نمونه موردبررسی گزارش شده است و از میان چهار شاخص، رتبه شاخص «زندگی در حاشیه‌ها و محله‌های فقیرنشین» بیشتر بود. در رابطه با متغیر نظارت و کنترل خانواده؛ سطح معنی‌داری آزمون فریدمن ($\chi^2 = 64/6, df = 4, P > 0/05$) نشانگر آن است که از نگاه نمونه موردبررسی، تفاوت معنی‌داری از لحاظ اولویت‌بندی شاخصهای نظارت و کنترل مؤثر بر بزهکاری اطفال و نوجوان وجود دارد. از میان شاخصهای متغیر مذکور، شاخص «مراجعه والدین به روانشناس

در سن بلوغ فرزندان»، مهم‌ترین عامل کنترل و نظارتی مؤثر بر بزهکاری اطفال و نوجوانان از نظر نمونه مورد مطالعه بود.

سطح معنی‌داری آماره χ^2 دو در متغیر الگوهای اخلاقی و تربیتی خانواده (شخصه‌های الگوهای تربیتی و اخلاقی مؤثر بر بزهکاری اطفال و نوجوان وجود دارد. از این منظر شاخص «فقدان پایبندی مذهبی و الگویی والدین» به عنوان یکی از شاخصه‌های الگوهای تربیتی خانواده مهم‌ترین عامل مؤثر بر بزهکاری اطفال و نوجوانان از دیدگاه نمونه مورد بررسی گزارش شده است.

همچنین در خصوص متغیر جرائم مربوط به عفت عمومی و هتک حیثیت در فضای مجازی، جدول فوق نشان می‌دهد که از دیدگاه پاسخگویان، شاخصه‌های جرائم مربوط به عفت عمومی و هتک حیثیت در فضای مجازی از لحاظ اولویت‌بندی، تفاوت معناداری داشتند ($\chi^2=106/7, df=4, P<0/05$). شاخص «پنخس عکسهای منافی عفت از خود و دیگران در فضای مجازی»، از نگاه جمعیت نمونه بیشترین گرایش جرم مجازی در اطفال و نوجوانان استان مازندران گزارش شد.

در ادامه نتایج آزمون فریدمن برای متغیر خشونت خیابانی ($\chi^2=281/9, df=4, P<0/05$) نشان داد؛ از دیدگاه پاسخگویان، شیوع اشکال خشونت خیابانی در کودکان و نوجوانان استان مازندران دارای اولویت‌بندی متفاوت و معنی‌داری بوده و شاخص «ضرب و جرح خیابانی» مهم‌ترین گونه این متغیر در کودکان و نوجوانان استان مازندران است.

در نهایت فرضیه ششم عبارت است از اینکه عوامل تأثیرگذار بر بزهکاری کودکان و نوجوانان در استان مازندران از نگاه نمونه مورد بررسی از اولویت متفاوتی برخوردارند.

جدول (۶) میانگین رتبه‌ها

اولویت	میانگین رتبه‌ای	متغیر
اول	۲/۹۹	تربیت و اخلاق خانواده
دوم	۱/۸۹	نظارت و کنترل خانواده
سوم	۱/۱۱	اقتصاد خانواده

جدول فوق بیانگر تفاوت اولویت عوامل تأثیرگذار بر بزهکاری کودکان و نوجوانان در استان مازندران از دیدگاه نمونه موردبررسی است که مطابق با اولویت‌بندی جدول فوق؛ متغیر تربیت و اخلاق خانواده مهم‌ترین عامل در نظر گرفته شد.

جدول (۷) نتایج آزمون فریدمن

تعداد	χ^2	df	p
۳۶۸	۶۷۳/۶	۲	۰/۰۰

با دقت به سطح معنی‌داری آزمون فریدمن و نتایج به‌دست‌آمده از جدول فوق، این نتیجه حاصل شد که اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر بزهکاری کودکان و نوجوانان از دیدگاه نمونه موردبررسی با توجه به مقدار احتمال $p < 0/05$ ، $df = 2$ ، $\chi^2 = 673/6$ معنی‌دار بوده و این نتیجه قابل‌تعمیم به جامعه آماری است. بدین ترتیب فرضیه ششم مبنی بر اینکه عوامل تأثیرگذار بر بزهکاری کودکان و نوجوانان در استان مازندران از نگاه نمونه موردبررسی از اولویت متفاوتی برخوردارند، تأیید شد.

بحث

یافته‌های حاصل از آزمون فرضیه اول بیانگر آن بود که از دیدگاه جامعه آماری وضعیت اقتصادی خانواده به میزان زیادی بر بزهکاری کودکان و نوجوانان مؤثر است. مؤلفه‌های متغیر وضعیت اقتصادی خانواده نیز دارای اولویت‌بندی متفاوتی از جهت تأثیرگذاری است. نتیجه

این بخش از مطالعه با نتایج مطالعات متعددی همسو است.

نتایج پژوهش فاطمی و همکاران (۱۳۹۵) حاکی از معنی‌دار بودن تفاوت میانگین بزهکاری نوجوانان برحسب وضعیت شغلی و تحصیلی والدین و درآمد خانواده‌شان بود. غلامی فر (۱۳۹۵) نقش بیکاری و چندشغله بودن سرپرست خانواده را با عدم رسیدگی به تربیت فرزندان همراه دانسته است. عباسی فلاح و همکاران (۱۳۹۶) دریافتند که حاشیه‌نشینی و سکونتگاه‌های غیررسمی از لحاظ اقتصادی تبدیل به نقاط جرم‌خیز می‌گردند.

غلامی رزینی (۱۳۹۸) برحسب وضعیت درآمد خانواده و پایگاه اجتماعی والدین، بزهکاری نوجوانان دختر را تبیین کرده است. خان و همکاران (۲۰۱۵) میان فقر و بیکاری با نرخ جرم چه در بلندمدت و چه کوتاه‌مدت، رابطه مثبت دیدند. کاکونزی (۲۰۱۹) به عامل فقر در بزهکاری کودکان اشاره کرده است. لو و همکاران (۲۰۱۲) نیز به نقش اقتصاد خانواده در بزهکاری نوجوانان پرداختند. در تبیین درستی فرضیه مذکور و نقش ساختار اقتصادی خانواده در تبیین بزهکاری به نظریه‌های پارسونز^۱ (۱۹۵۱)، تئوری ایستای جرم بکر^۲ (۱۹۶۸)، تئوری فشار مرتون^۳ (۱۹۳۸)، کوهن^۴ (۱۹۷۷)، کلوارد و اوهلین^۵ (۱۹۶۰)، میلر^۶ (۱۹۵۸)، اگنیو^۷ (۱۹۸۳)، سیگل^۸ (۲۰۱۱)، دورکیم^۹ (۱۸۹۷) می‌توان استناد کرد.

آزمون فرضیه دوم تأیید کرد که نظارت و کنترل خانواده بر بزهکاری کودکان و نوجوانان از دیدگاه جامعه آماری مؤثر است. پینهیرو^{۱۰} و همکاران (۲۰۰۶) به اختلال عملکردی خانواده در اعتیاد فرزند پسر توجه کردند. دیسلمنته^{۱۱} (۲۰۰۱) ارتباط میان نظارت پایین‌تر والدین با بیماریهای مقاربتی ناشی از رابطه جنسی را گزارش کرده است. همچنین احمدی و همکاران (۲۰۱۳) به این نتیجه دست یافتند که نظارت والدین تا حد زیادی خطرپذیری

1. Parsons

4. Cohen

7. Agnew

10. Pinheiro

2. Becker

5. Cloward and Ohlin

8. Siegel

11. DiClemente

3. Cutter

6. Walter Miller

9. Durkheim

جنسی در میان نوجوانان را تبیین می‌کند. الیزا (۲۰۱۸) در تحقیق کیفی خود روی نوجوانان ۱۲ تا ۱۸ ساله دریافت که روند اجتماعی شدن مجدد، در کنار کنترل اجتماعی از طرف خانواده، می‌تواند از رفتار استفاده مجدد از مواد مخدر جلوگیری کند. یافته حاضر همسو با تئوریهای شاو و مک‌کی^۱ (۱۹۶۲)، هیرشی^۲ (۱۹۶۹)، نای^۳ (ممتاز، ۱۳۸۱)، بامریند^۴ (۱۹۶۶)، هاگان^۵ (ایلواری، ۲۰۱۵)، رکلس^۶ (۱۹۵۶) و گاتفردسون^۷ (۱۹۹۰) در مورد نقش خانواده و والدین (کنترل اجتماعی) در بزهکاری فرزندان است.

یافته حاصل از فرضیه سوم نشانگر آن بود که بین الگوهای اخلاقی و تربیتی خانواده و بزهکاری کودکان و نوجوانان استان مازندران رابطه وجود داشته و این متغیر قدرت پیش‌بینی و تبیین بزهکاری را نیز داراست. همچنین نتایج نشان داد که از دیدگاه نمونه مورد بررسی شاخصهای متغیر الگوهای اخلاقی و تربیتی خانواده دارای اولویت‌بندی متفاوتی از لحاظ اثرگذاری بر متغیر بزهکاری بودند. یافته حاضر با نتایج پژوهشهای صادقی و همکاران (۱۳۹۶)، مشهدی و سرگزی (۲۰۱۶)، جوانمرد و محمودی (۲۰۱۷)، توده رنجبر و عراقی (۱۳۹۷)، فیاض و زرین‌جوی (۲۰۱۷)، ایلواری (۲۰۱۵) و شیردل و همکاران (۲۰۱۸) در ایران همخوانی داشت. راسی‌نابالان و نارایان (۲۰۱۷) به تبیین رابطه طلاق و جدایی والدین با بزهکاری فرزندان و محمدی نویسی (۲۰۱۹) به رابطه صحیح بین والدین و فرزندان، ازهم‌پاشیدگی خانواده و عدم نظم و تعادل خانواده و فرسایش باورهای دینی و اخلاقی در بزهکاری پرداختند. سوگار (۲۰۱۷) نشان داد که دلبستگی بین والدین و نوجوانان، در مشارکت نوجوان در بزهکاری کاهش ایجاد می‌کند. در تبیین فرضیه مذکور به نظریه‌های دورکهایم، پارسونز، نظریه پیوند افتراقی هیرشی (۱۹۷۳)، نظریه یادگیری اجتماعی ساترلند^۸

1. Shaw and McKay

4. Baumrind

7. Gottfredson

2. Hirschi

5. Hagan

8. Sutherland

3. Nye

6. Reckless

(۱۹۴۷) و ایکرز^۱ (۱۹۷۷)، نظریه «خانواده و شبکه‌های اجتماعی خارج از خانواده» الیزابت بات^۲ (۱۹۹۴)، «مذهبی بودن خانواده» (سلیگمن، ۲۰۰۲)، نظریه «برچسب‌زنی» هورتون و هانت^۳ (۱۹۸۹)، نظریه «تشویق و تنبیه» آلبرت بندورا و ریچارد والترز^۴ (۱۹۵۲) (فاطمی و همکاران، ۲۰۱۵)، نظریه «مسئولیت‌پذیری» گاف^۵ (۱۹۶۸) (طباطبایی و همکاران، ۲۰۱۲)، نظریه «کنترل قدرت» بانکر و هاگان^۶ (معظمی، ۲۰۱۰)، (خواججه‌نوری و هاشمی نیا، ۲۰۱۰) ارجاع شده است.

آزمون فرضیه چهارم این نتیجه حاصل شد که از دیدگاه نمونه موردبررسی، کاربران کودک و نوجوان فضای مجازی در استان مازندران به میزان زیادی گرایش به ارتکاب جرائم مربوط به عفت عمومی و هتک حیثیت را دارا هستند. متغیرهایی مانند «فرامکانی» و «فرازمانی»، «دسترسی‌پذیری زیاد»، «تعاملی بودن»، «چندرسانه‌ای بودن»، «سیالیت»، «تشدید شدن واقعیت» و «گمنامی» به فضای مجازی نیروی عظیمی بخشیده است (احمدی و همکاران، ۲۰۱۷).

دیدگاههای کارکردگرایانه، تئوری «دنیای لجام‌گسیخته» گیدنز^۷، «حوزه عمومی» هابرماس^۸ (۲۰۱۴)، «ارتباطات مجازی» کاستلز^۹ (۲۰۰۷)، نظریه «استفاده و رضایمندی» کاتز و بلامر^{۱۰} (۱۹۷۴) (ملایی، ۲۰۱۵)، نظریه «صنایع فرهنگی» تئودور آدرنو^{۱۱} (۱۹۷۰) (جمادی، ۲۰۱۱) و نظریه «سوزن تزریقی» یا «گلوله جادویی» (بیات، ۲۰۰۹) تبیین‌کننده یافته حاضر هستند.

نتایج آزمون فرضیه پنجم نشان داد که از نگاه نمونه موردبررسی، خشونت خیابانی به میزان زیادی در بین کودکان و نوجوانان استان مازندران شیوع دارد. در جدیدترین تحقیقات؛

1. Ackers

2. Butt

3. Horton and Hunt

4. Walters

5. Gauff

6. Bunker and Hakan

7. Giddens

8. Habermas

9. Castells

10. Kuts and Bloomer

11. Adorno

احمدی و همکاران (۲۰۱۹) دریافتند که متغیرهای سن، میزان سستی بودن، مذهبی بودن، میزان جنسیت‌زدگی و فقر فرهنگی بر ارتکاب عاملیت به مزاحمت جنسی تأثیرگذار بوده‌اند و در این میان، متغیر فقر فرهنگی در حوزه مصرف فرهنگی اثر بیشتری بر مزاحمت‌های خیابانی (از انواع خشونت خیابانی) داشته است.

تاشکه و همکاران (۲۰۱۸)، میرزایی و همکاران (۲۰۱۷)، سعادت‌ی و همکاران (۲۰۱۶)، حسینی و مصطفی‌پور (۲۰۱۶)، بروکمن^۱ و همکاران (۲۰۱۱)، لیوینگستون^۲ و همکاران (۲۰۱۳)، فاریچیلد^۳ (۲۰۰۸) و برترام^۴ (۲۰۱۲) نیز در پژوهش‌های خود به بررسی پدیده خشونت خیابانی، اشکال و عوامل مؤثر بر آن پرداختند. شاون^۵ و همکاران (۲۰۱۲) دریافتند که نگرش گروه‌های همسالان به طور قابل توجهی احتمال ارتکاب خشونت پسران را افزایش می‌دهد. تئوری یادگیری اجتماعی بندورا، نظریه «هم‌نشینی افتراقی» ادوین ساترلند، نظریه «خرده‌فرهنگ بزهکار و کجروی» کوهن، تئوری «سرمایه اجتماعی» کلمن^۶ (۱۹۹۹)، «فرهنگ اخلاقی» بروس کوهن، تئوری «خرده‌فرهنگ خشونت» ولفانگ^۷ و فراکوتی^۸ (۲۰۰۱)، نظریه کنترل اجتماعی آلبرت هانترو^۹ و هاردن^{۱۰} (۱۹۹۷) نظریه «ادب» براون و لوینسون^{۱۱} (۱۹۸۷)، نظریه‌های وندالیسم و تئوریهای قلدری شامل «برتری ذهنی» ساتون^{۱۲} (۱۹۹۹) برای تبیین پدیده خشونت خیابانی به کار گرفته شدند (بدری و همکاران، ۲۰۱۸).

یافته نهایی پژوهش نشان داد که مهم‌ترین عامل در بزهکاری اطفال و نوجوانان استان مازندران، متغیر تربیت و اخلاق خانواده است و در مرتبه بعدی، نظارت و کنترل خانواده و سپس اقتصاد خانواده عنوان شده‌اند. همچنین در مطالعه حاضر، به راهکارهای پیشگیری از بزهکاری از نگاه نمونه موردبررسی نیز در بخش سؤالات تشریحی پرداخته شد که مطابق

1. Brookman	2. Livingston	3. Fairchild
4. Bertram	5. Swahn	6. Coleman
7. Wolfgang	8. Ferracuti	9. Hunter
10. Hardian	11. Brown and Levinson	12. Sutton

با آن مهم‌ترین راههای پیشگیری از بزهکاری اطفال و نوجوانان به ترتیب اولویت عبارتند بودند از: اوقات فراغت پربار، آموزش مهارت‌های حرفه‌ای و رفع بیکاری، آموزش مهارت‌های رفتاری، کنترل صحیح خانواده، کنترل و نقش دولت، آشنایی و تسلط بیشتر خانواده به فضای مجازی، تغذیه مناسب و رفع فقر آهن، کنترل و کارکرد بیشتر پلیس، حمایت‌های اقتصادی، رفع فقر و فاصله طبقاتی و کنترل و نقش مدرسه. روشهای پیشگیری از بزهکاری مطروحه توسط نمونه موردبررسی را می‌توان در زمره پیشگیری اجتماعی و اشکال رشدمدار و جامعه‌مدار آن قرار داد.

در نهایت یافته‌های این تحقیق نشانگر آن‌اند که بسیاری از شرایط محیطی کلان و خرد از ساختارهای اجتماعی تا محیط روانی، اجتماعی و اقتصادی خانواده، بر بسیاری از رفتارهای پرخطر و انحرافی کودکان و نوجوانان اثرگذار خواهد بود. لذا پیشنهادهای زیر قابل‌ارائه است:

- پرداختن به سالم‌سازی روانی، اجتماعی اطفال و نوجوانان از طریق ایجاد و گسترش مفهومی به نام «سرمایه‌های تکاملی» برای ایجاد سپر حفاظتی در نوجوانان.
- کمک به کودکان و نوجوانان برای تقویت توانایی سازگاری و انعطاف‌پذیری با استرسها و چالشها، تقویت حس مسئولیت‌پذیری و مشارکت در فعالیتهای اجتماعی و فرهنگی مؤثر بر جامعه.
- آموزشها و برنامه‌های خانواده محوری، برای بهره‌مندی از وجود خانواده‌ای سالم و منسجم، بهبود روابط فی‌مابین والدین و نوجوانان و اتخاذ روش فرزندپروری صحیح از سوی والدین.
- آموزشهای جامع و پیگیر به نوجوانان در رابطه با شایع‌ترین رفتارهای پرخطر و همچنین به والدین آنان.
- عملکرد مثبت رسانه‌ها، وجود سیستمهای مشاوره، کاهش بیکاری، برنامه‌ریزی اوقات

فراغت نوجوانان و افزایش روی آوردن آنان به فعالیتهای ورزشی و هنری و تغذیه مناسب جسمانی.

در پایان پیشنهاد می شود پژوهشهای مشابه برای سنجش سایر عوامل مؤثر بر بزهکاری کودکان و نوجوانان مانند ویژگیهای جسمی، عصبی، جمعیت شناختی و حتی زیست بوم شناختی، همچنین انجام پژوهشهای مشابه برای سنجش دیدگاههای گروههای متفاوت مانند خانواده ها، مسئولان کانونهای اصلاح و تربیت، نویسندگان، پلیس و سایر اقشاری که با اطفال و نوجوانان در ارتباط هستند و انجام پژوهشهای مشابه در مقیاس کشوری و بین المللی و همچنین مطالعات طولی برای مقایسه بزهکاری در بلندمدت مدنظر قرار گیرد.

ملاحظات اخلاقی

این مقاله برگرفته از رساله دکتری خانم آزاده کردی حاجی تحت عنوان «عوامل خطر بزهکاری کودکان و نوجوانان و پیشگیری از آن مطالعه موردی: استان مازندران» در دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری است.

- Abbasi Fallah, W. Razavi Parizi, M. R. Mihankhah, M. (2017). Spatial patterns of delinquency with restrictions on informal settlement (Case study: Robbery in informal settlements in Varamin). *Journal of Disciplinary Geography*, 5 (18): 109-134. (in Persian)
- Abbasi.F. Razavi, R. Sadeghi, M. (2012). Investigating the Relationship between Unemployment and Crime in Iran: An Inter-Provincial Integrated Data Approach. *Quarterly Journal of Economic Research and Policy*, 20 (64), 65-86. (in Persian)
- Abdi, A. Milani, A.(2016). The impact of child labor on juvenile delinquency. *Journal of Social Science Studies*, 2 (1), 23-40. (in Persian)
- Abolmaali, KH. (2016). Theories of criminology and delinquency (with emphasis on social cognition). Second Edition, Tehran: Arjmand. (in Persian)
- Agnew, R. S. (1983). Success and Anomie: A Study of the Effect of Goals on Anomie. *Sociological Quarterly*. 21(1), 53-64.
- Ahmadi Srtakhti H, Afroz Gh, Sepah Mansour M, Lavasani M, Koochak Entezar R. (2018) Multi-Level Modeling Of Individual, Family And Social Factors In Determining Effective Factors On Attitude Toward Juvenile Delinquency. *Middle Eastern Journal of Disability Studies*,8, 119-129. (in Persian)
- Ahmadi, H. Abbasi Shavazi, M. Yadegari, r. Karami, F. (2018). The Study Of Relationship Between Modern Media Usage And Tendency To Delinquency: (Case Study: High School Students In Bastak City). *Scientific-Research (Ministry of Science)*, 4(19), 53-70. (in Persian)
- Ahmadi, K., Aminimanesh, S., Mollazamani, A., & Khanzade, M. (2013). The role of parental monitoring and affiliation with deviant peers in adolescents' sexual risk taking: toward an interactional model. *International Journal of High Risk Behaviors & Addiction*, 2(1), 22-27.
- Ahmadi, Y. Bukhara, A. Bewrani, S. (2018). Sociological Explanation of Street Sexual Harassment through Intruders' Approach: Case Study of 18 – 30 years old males in Sanandaj City. *Social Issues of Iran*, 10 (2), 5-27. (in Persian)
- Akers, Ronald L. (1977). *Deviant Behavior: A Social Learning Approach*. 2nd ed, Belmont:Wadsworth.

- Alboukordi, S., Nazari, A. M., Nouri, R., & Sangdeh, J. K. (2012). Predictive factors for juvenile delinquency: the role of family structure, parental monitoring and delinquent peers. *International Journal of Criminology and Sociological Theory*, 5(1), 770-777.
- Alivardinia, A., Hassani, M.R. (2017). A Study of the Validity and Reliability of the Futuristic Crime Scale. *Strategic Research on Security and Social Order*, Vol. 6, 18 (3): 73-96. (in Persian)
- Ansariipoor, A. Farmani, Kh. (2018). *Cyberspace and its relationship with youth crimes in Iran. Sixth National Conference on Management Research and Humanities in Iran*, Tehran, Modbar Management Research Institute. (in Persian)
- Badri, R. Hosseini, A. Hashemi, T. Mirnsab, M. (1397). Designing an integrated anti-bullying training program and determining its effectiveness on reducing the victimization of junior high school students. *Training and Evaluation*, 41, 55 to 82. (in Persian)
- Bath, E. (1994). *Marital maps and social networks*. Translated by Hassan Pouyan. Tehran: Chapakhsh.
- Baumrind, D. (1966). Effects of authoritative parental control on child behavior. *Child development*, 887- 907.
- Bayat, b. (1388). *Sociology of the feeling of security*. Tehran: Amirkabir. (in Persian)
- Becker, G. S. (1968). Crime and Punishment: An Economic Approach. *Journal of Political Economy*. 76(2), 169-217.
- Belenko, S., Dembo, R., Rollie, M., Childs, K., & Salvatore, C. (2009). Detecting, preventing, and treating sexually transmitted diseases among adolescent arrestees: An unmet public health need. *American Journal of Public Health*, 99(6), 1032-1041.
- Bertram, C. (2012). Girls resisting gender violence on the streets and in schools. *Sex Roles*, 66, 296-298.
- Borschmann, F., Bennett, T., Hochstetler, A., & Copes, H. (2011). The 'code of the street' and the generation of street violence in the UK. *European Journal of Criminology*, 8(1), 17-31.
- Borschmann, R., Coffey, C., Moran, P., Hearps, S., Degenhardt, L., Kinner, S. A., & Patton, G. (2014). Self-harm in young offenders. *Suicide and Life-Threatening Behavior*, 44(6), 641-652.

- Brown, P. & S. Levinson (1987). *Politeness: Some Universals in Language Usage*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Castells, M. (2006). *Information Age, The Power of Identity*, Chavoshian, H, Tehran: New Plan Publications.
- Choi, K.-S., Lee, S.-S., & Lee, J. R. (2017). Mobile phone technology and online sexual harassment among juveniles in South Korea: Effects of self-control and social learning. *International journal of cyber criminology*. Paper 42.
- Cloward, R, A & Ohlin, L. (1960). *Delinquency and Opportunity: A Theory of Juvenile Gangs*. New York: Free Press.
- Cohen, b. (2015). *An Introduction to Sociology*, Thalasi, M, Tehran: Totia.
- Cohen, J. (1977). *Statistical Power Analysis for the Behavioral Sciences*. (Rev. Ed). New York: Academic
- Cutter, R. Yollen, T. (2009). *Law and Economy, Yadaleh Dadgar and Hamedeh Akhavan Hazaveh*, First Edition, Hamedan: Noor Alam Publishing.
- DiClemente, R. J., Wingood, G. M., Crosby, R., Sionean, C., Cobb, B. K., Harrington, K., Oh, M. K. (2001). Parental monitoring: Association with adolescents' risk behaviors. *Pediatrics*, 107(6), 1363-1368.
- Durkheim, A. (1999). *Suicide*. Salarzadeh Amiri, N. Tehran: Allameh Tabatabai University Press.
- Eliza, D. N. (2018). Social Control of the Family on Juvenile Post-Drug Rehabilitation Relapse Behavior. *MASYARAKAT: Jurnal Sosiologi*, 101-122.
- Fairchild, K., & Rudman, L. A. (2008). Everyday stranger harassment and women's objectification. *Social Justice Research*, 21(3), 338-357.
- Farmahin Farahani; B. And Ali Babaei, M. (2016). *Investigating the causes of delinquency of street working children*, 4th International Conference on Engineering and Humanities. (in Persian)
- Fatemi, D. Rahimi, A. Saadati, M. Abbaszadeh, M. (2016). Investigating the role of family in child delinquency (Case study: adolescent boys in Zanjan). *Strategic Research on Social Issues in Iran*, 5 (3), 35-50. (in Persian)

- Fayyaz, I. Zarrinjuy Alvar, M. (2017). The Relationship between Maternal Parenting Styles Grounded in Teachings of Islamic Education and Student Accountability. *Practical issues of Islamic education*, 2 (2), 37-60. (in Persian)
- Ghaffari, d. Moradi, A. (2016). Factors related to juvenile delinquency with emphasis on the role of the family in Kermanshah. *Women and Family Studies*, 9 (33), 113-140. (in Persian)
- Gholami Razini, M. Gholami, b. Moradi, A. (2019) The relationship between parental management and delinquency of adolescent girls. *Kurdistan Law Enforcement Quarterly*, 10 (2), consecutive 38, 73-90. (in Persian)
- Gholamifar.E.(2016). *Investigating the social, cultural and economic factors affecting juvenile delinquency in Fars province in 2015*. International Conference on Innovation and Research in Humanities and Socio-Cultural Studies. (in Persian)
- Giddens, A. (1998). *Consequences of Modernism*, Thalasi, M, Tehran: Markaz Publishing.
- Gottfredson, M.R. & Hirschi, T. (1990). *A general theory of crime*. Stanford: Stanford University Press.
- Habermas, y. (2013). *Structural Transformation of the Public Sphere*, Mohammadi, J. Tehran: Afkar Publishing.
- Haji Dehabadi, M. Salimi, A. (1397). Etiology of women's victimization in social networks; A case study of the social network Facebook. *Journal of Women and Society*, 9 (35), 117-142. (in Persian)
- Heidari Soureshjani S, kasiri Dowlatabadi2 N, Eslam A, Alidoušti M, Khosravi F, Hashemi F. (2014). Comparison the self-concept and behavior in adolescents without criminal record with juvenile offenders. *Shahrekord University of Medical Sciences*, 15 (6), 32-40. (in Persian)
- Heydari, M. Shirani, P. (2017). *The effect of cyberspace on juvenile delinquency*. Conference on Modern Research in Iran and the World in Psychology and Educational Sciences, Law and Social Sciences, Allameh Tabatabaei University. (in Persian)
- Hirschi, T. (1969). *Causes of delinquency*. University of California Press. Berkeley, CA.
- Hirschi, T. (1973). Procedural Rules on the Study of Deviant Behavior. *Social Problems*. 21(2), 166-171.

- Horton, B.P. & Hunt, C.L (1989). *Sociology*, 5th printing London. MC Graw-Hill. Book Company.
- Hosseini, S. M. Mostafa Pour, M. (1396.) "Neuropathology"; A new approach in the analysis of violent crimes of children and adolescents (with emphasis on the age-crime curve). *Scientific-Research (Ministry of Science)*, 19, 165-196. (in Persian)
- Ilvari, M. (2016). *Investigating the structure of the family and its relationship with cultural distortions on an explanation of Hagan's theory of power control*. International Conference on Management, Economics and Humanities, Turkey - Istanbul, Ilya Capital Ideas Managers Company. (in Persian)
- Jamadi, S. (2011). The nature of the culture industry and technical media from the perspective of critical thought and theory. *Interdisciplinary studies in media and culture*. 1 (1), 99-121. (in Persian)
- Jamali Armandi, H. Babamir, A. Asadi, A. Ahmadi, R. (2017). Criminological investigation of computer crime. *Law Studies*, 11, 268-276. (in Persian)
- Javanmard, K. Mahmoudi, S. (2017). *Investigating the relationship between parental divorce and child delinquency*. Annual Conference on Research in Humanities and Social Studies. (in Persian)
- Kakonzi Mwangangi, Rosemary (2019) The Role of Family in Dealing with Juvenile Delinquency, *Open Journal of Social Sciences*, 07(03):52-63.
- Kamalabadi, MT. Hesari, F. Sharifi, M. (2015). A Study of Cultural Industries and Media in the Tendency of Juvenile Delinquency, *Quarterly Journal of Social Security Studies*, 3:163-190. (in Persian)
- Khajeh Nouri, b. Hashemina, F. (2010) The relationship between leisure time and delinquency of the studied sample: high school students in Shiraz. Social Sciences. *Mashhad Faculty of Literature and Humanities*. 7 (1), 31-75. (in Persian)
- Khan, N., Ahmed, J., Nawaz, M., & Zaman, K. (2015). The socio-economic determinants of crime in Pakistan: New evidence on an old debate. *Arab Economic and Business Journal*, 10(2), 73-81.
- Komarova, N. (2012). *The influence of the mass media on youth socialization in modern society: The case of Russia*. Paper presented at the Second ISA Forum of Sociology Buenos Aires, Argentina.

- Kotchick, B. A., Shaffer, A., Miller, K. S., & Forehand, R. (2001). Adolescent sexual risk behavior: A multi-system perspective. *Clinical psychology review*, 21(4), 493-519.
- Livingston, B., Wagner, K., Diaz, S., & Liu, A. (2013). *The experience of being targets of street harassment in NYC: Preliminary findings from a qualitative study of a sample of 223 voices who hollaback*. The Worker Institute at Cornell.
- Low, S., Sinclair, R., & Shortt, J. W. (2012). The role of economic strain on adolescent delinquency: A microsocial process model. *Journal of family psychology*, 26(4), 576.
- Maniadaki, K., & Kakouros, E. (2011). Attention problems and learning disabilities in young offenders in detention in Greece. *Psychology*, 2(01), 53.
- Mashhadi, R. Sargzi Kooshe Olya, p. (2016). *Investigating the relationship between parental divorce and social environment on child delinquency*. International Congress of Humanities, Cultural Studies, Tehran, Center for Empowerment of Cultural and Social Skills. (in Persian)
- Masoumi, Z, Nafshineh, R. (2015). Explaining the Principles and Criteria of Designing Urban Detention Spaces with Emphasis on Social Psychology, Case Study: Prison Architecture, *Urban Management*, 14 (40), 207-235. (in Persian)
- Meldrum, R. C., Connolly, G. M., Flexon, J., & Guerette, R. T. (2016). Parental low self-control, family environments, and juvenile delinquency. *International journal of offender therapy and comparative criminology*, 60(14), 1623-1644.
- Merton, R. (1938). Social structure and anomie. *American Sociological Review*, 3, 672-682.
- Miller, WB. (1958). Lower class culture as a generating milieu of gang delinquency. *Journal of social issues*. 14 (3), 5-19.
- Mir Khalili, SM. Askari Morwat, A. Vahedi, M. (2018). Factors in maintaining and developing family social capital in preventing juvenile delinquency. *Scientific Journal of Social Capital Management*, 5 (2), 213-231. (in Persian)
- Mirzaei, Kh. Zarei, A. Varzandeh, F. (2017). *Factors affecting vandalism in secondary schools in Marivan*. 2nd International Congress of Islamic Sciences, Humanities, Tehran. (in Persian)

- Mishra, E., & Biswal, R. (2019). Trends and Factors Associated with Juvenile Delinquency: A Study from India. *International Journal of Applied Social Science*, 5(10), 1613-1625.
- Moazami, Sh. (2011). *Child and adolescent delinquency*. Tehran: Justice. (in Persian).
- Mohseni, R. Moinfar, S. Moinfar, Ali. Alizadeh, P (2017). Study of social factors affecting street violence (Case study: Urmia). *Socio-cultural development studies*. 6 (2): 75-101. (in Persian)
- Mollai Nowshahr, H. (2015). Investigating the role of virtual networks in different dimensions of satisfaction from the perspective of Internet users in Tehran. *Media Studies*, 9 (1) (24), 77-87. (in Persian)
- Moradi, q. (2019). *The Impact of Cyberspace on Juvenile Delinquency*. Third National Conference on Innovation and Research in Humanities and Socio-Cultural Studies, Tehran, Center for Studies and Research in Basic Sciences and Technologies in Society. (in Persian)
- Mumtaz, F. (2002). *Social Deviations: Theories and Perspectives*. Tehran: Anteshar Co. (in Persian)
- Mwangi, E. W., Gachahi, M. W., & Ndung'u, C. W. (2019). The Role of Mass Media as a Socialisation Agent in Shaping Behaviour of Primary School Pupils in Thika Sub-County, Kenya. *Pedagogical Research*, 4(4), 7.
- Nazemi, M . Delavari, M. (2019). *The effect of cyberspace on the occurrence of moral and immoral crimes among the statistical population of women in Lahijan city*. The first conference on the development of humanities based on indigenous knowledge, Rasht, Shahid Khojasteh Scientific Center in Rasht. (in Persian)
- Nevisi HM (2019) Family Impact on Social Violence (Juvenile Delinquency) in Children and Adolescents, *SM J Forensic Res Criminol*; 3(1): 1017-1030.
- Nourahmadi Daryasari, N. Larkjouri, A. (2017). The effect of parental divorce on juvenile delinquency in Shiraz. *Jurisprudence, Law and Criminal Sciences*, 11, 1-8. (in Persian)
- Parks, A. B. (2013). *The effects of family structure on juvenile delinquency*. (Master of arts in criminal justice and criminology), East Tennessee State University. (2279).
- Parsons, T. (1951). *The Social System*. Glencoe. IL: Free Press.

- Pathak, K. V. (2017). Juvenile delinquency: Role of mass media. *International Journal of Academic Research and Development*, 2(6), 279-282.
- Pinheiro, R. T., Pinheiro, K. A. T., Magalhães, P. V. d. S., Horta, B. L., da Silva, R. A., Sousa, P. L. R., & Fleming, M. (2006). Cocaine addiction and family dysfunction: A case-control study in Southern Brazil. *Substance use & misuse*, 41(3), 307-316.
- Rahmani, H. Modarresi, Y. Zandi, b. (2016). Literature and rudeness in Persian-speaking adolescent novels. *Monthly of Linguistic Essays*, Volume 7, 5 (33), 67-90. (in Persian)
- Rathinabalan, I., & Naaraayan, S. A. (2017). Effect of family factors on juvenile delinquency. *International Journal of Contemporary Pediatrics*, 4(6), 2079-2082.
- Reckless, W.C. Simon, D. Murray, E.B. (1956). Self-concept as an insulator against delinquency. *Am Sociol Rev.* 21, 744-6.
- Rokven, J. J., Weijters, G., Beerthuizen, M. G., & van der Laan, A. M. (2018). Juvenile delinquency in the virtual world: Similarities and differences between cyber-enabled, cyber-dependent and offline delinquents in the Netherlands. *International journal of cyber criminology*, 12(1), 27-46.
- Ruigrok, N., Van Atteveltdt, W., Gagestein, S., & Jacobi, C. (2017). Media and juvenile delinquency: A study into the relationship between journalists, politics, and public. *Journalism*, 18(7), 907-925.
- Saadati Shamir, A. Taheri, A. Sadri Fard, S. (2016). Investigating the effective factors on the occurrence of conflict and conflict and strategies to prevent it in North Khorasan province. *North Khorasan Law Enforcement Science Quarterly*, 3 (11), 7-30. (in Persian)
- Sadeghi, S. Shalani, B. Abedi Parija, H. Sadeghi, E. (2017). Prediction of alcohol consumption in youth based on components of control and family support. *Journal of Law Enforcement Research*, 144-145. (in Persian)
- Seligman, M. E. P. (2002). *Authentic happiness*. New York: Free Press
- Shambiaty, H. (2014). *Juvenile delinquency*. Fourth Edition, Tehran: Majd. (in Persian)
- Shamloo, b. (2012). *Criminal justice and children (child character, delinquency, trial, answers)*. Second edition, Tehran, Jangal. (in Persian)
- Shaw, C. R. & McKey H. D. (1962). *Juvenile Delinquency and Urban Areas*. Chicago: University of Chicago Press.

- Shirdel, E., Anjum Shoa, f. Salehi, H. Anjum Shoa, H. (2018). *Investigating the effect of leisure time and leisure styles with a tendency to delinquency in girls (Case study of high school girls in Kerman)*. National Conference on Social and Psychological Injuries, Firoozabad, Islamic Azad University, Firoozabad Branch - Firoozabad Welfare Office. (in Persian).
- Siegel, L. (2011). *Criminology, Wadsworth*: Cengage Learning Publishers
- Singh, A., & Kiran, U. (2014). Effect of single parent family on child delinquency. *Int J Sci Re*, 3(9), 866-868.
- Sogar, C. (2017). The influence of family process and structure on delinquency in adolescence—An examination of theory and research. *Journal of Human Behavior in the Social Environment*, 27(3), 206-214.
- Sorani Yancheshmeh, R. Roštami, H. (1396). *Cybercrime against chastity and ways to prevent it*. National Conference on Crime Prevention in the Field of Criminal Law Studies, Social Sciences and Law Enforcement, Karaj, Social Affairs and Crime Prevention of Alborz Province. (in Persian)
- Strunin, L., Martínez, A. D., Díaz-Martínez, L. R., Heeren, T., Kuranz, S., Winter, M., Solís-Torres, C. (2013). Parental monitoring and alcohol use among Mexican students. *Addictive behaviors*, 38(10), 2601-2606.
- Sutherland, E. H. (1947). *Principles of Criminology*, Philadelphia: Lipincott
- Swahn, M. H., Ali, B., Bossarte, R. M., Van Dulmen, M., Crosby, A., Jones, A. C., & Schinka, K. C. (2012). Self-harm and suicide attempts among high-risk, urban youth in the US: shared and unique risk and protective factors. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 9(1), 178-191.
- Tabatabai, N. Tabatabai, S., Kakai, SH. Mohammadi Aria, A. (2012). The relationship between identity styles and responsibility with the academic achievement of 15 to 18 year olds in Tehran. *Social Welfare*. 12 (44), 23-42. (in Persian)
- Tashkeh M, Davazdahemamy M H, Bazani M, shahhosseni M, Mostafalo T. (2019). The Effectiveness of Emotional Schema Therapy on Social Acceptance and Bullying Behavior in Teenagers with Post-Traumatic Stress Disorder. *Health Research*, 4 (2), 88-95. (in Persian)

- Tilton-Weaver, L. C., Burk, W. J., Kerr, M., & Stattin, H. (2013). Can parental monitoring and peer management reduce the selection or influence of delinquent peers? Testing the question using a dynamic social network approach. *Developmental Psychology*, 49(11), 2057.
- Tudeh Ranjbar, M. Iraqi, f. (2018). *The relationship between parental divorce and juvenile delinquency*. Twelfth International Conference on Psychology and Social Sciences, Tehran, Mehr Ishraq Conference. (in Persian)
- Wang, B., Stanton, B., Li, X., Cottrell, L., Deveaux, L., & Kaljee, L. (2013). The influence of parental monitoring and parent-adolescent communication on Bahamian adolescent risk involvement: A three-year longitudinal examination. *Social Science & Medicine*, 97, 161-169.
- Wang, X., Blomberg, T. G., & Li, S. D. (2005). Comparison of the educational deficiencies of delinquent and nondelinquent students. *Evaluation review*, 29(4), 291-312.
- Williams, R. G., & Smalls, E. W. (2015). Exploring a relationship between parental supervision and recidivism among juvenile offenders at a juvenile detention facility. *International Social Science Review*, 90(2), 4.
- Wolfgang, M & Franco .F. (2001). *The Subculture of Violence: Toward an Integrated Theory of Criminology*. New York: Routledge.
- Wong, S. K. (2017). The effects of single-mother and single-father families on youth crime: Examining five gender-related hypotheses. *International journal of law, crime and justice*, 50, 46-60.
- Xiong, Z. B., & Huang, J.-P. (2011). *Predicting Hmong Male and Female Youth's Delinquent Behavior: An Exploratory Study*. Hmong Studies Journal, 12.
- Yahyavi Dizaj, J. Mohammadzadeh, Y. Hekmati, S. Yakobi, F H. (2018). The relationship between economic and social factors and social harms in selected countries with the generalized torque approach. *Social Welfare*, 18 (68), 167-199. (in Persian)